

ВЗІРЕЦЬ ОРГАНІЗАТОРСЬКОГО ТАЛАНТУ, ПЕДАГОГІЧНОЇ МУДРОСТІ, ВИСОКОЇ ІНТЕЛІГЕНТНОСТІ

Стаття – перше дослідження, присвячене виявленню, аналізу і складанню інформації з життя (життєвих циклів), зібраної із різних джерел, про непроминальну особистість сучасної української освітянської спільноти, постать вченого та педагога – чинника творчості, віддзеркалення епохи, її творця, непересічного вченому-математику, новатору, організатору освіти, високопрофесійному викладачеві, людині високих гуманістичних ідеалів Василю Павловичу Яковцю. Автор дає відповідь на невпинне зростання уваги до біографічної складової історії педагогіки, що сьогодні є цілком природним, враховуючи ті зміни, що відбуваються як у науці в цілому, так і в сучасному соціокультурному середовищі. Зроблена перша спроба формування біографії постаті, жанром, який визначається вченими як складна методологічна стратегія, що у подальшому створює умови робити припущення стосовно виникнення та причин поширення тих, чи інших явищ суспільства. Цим автор має намір підкреслити, що біографістика стає не просто однією з домінуючих тем в усіх мас-медіа, від телебачення до Інтернету, а її справжнім символом розвитку демократії, головним пріоритетом якої є життя окремої людини, її унікальне і неповторне буття. Що біографічне знання є важливою частиною суспільно-політичного інтелектуального духовного життя соціуму, оскільки безпосередньо спирається на світоглядні аксіологічні та ідеологічні засади його функціонування у часі та просторі. Акцентує, що історико-біографічна інформація певного націосоціуму репрезентує вагомість його внеску у світову скарбницю цивілізаційних надбань, засвідчує ступінь розвитку соціальних структур в історичних ретроспективі, дозволяє визначити ідею пріоритетності ролі особи в історії. Біографія (життєпис) досліджується як осмислення індивідуальності особи в історико-культурному контексті, з точки зору двох її функціональних рівнів – пізнавальний й ціннісний.

На основі особистого спілкування з фігурантом допису, спогадів його колег, вихованців, а також аналізу наукового доробку, зібраного значного фактологічного матеріалу, автором здійснена спроба розкрити унікальність і самобутність персони з її світоглядними переконаннями, життєвими принципами, особливостями манери викладання, спілкування, організації управлінського процесу. Окреслено умови формування особистості на різних етапах життя – дитинстві, шкільному середовищі та студентській громаді. Роль соціально-економічного рівня розвитку держави у різні періоди її існування, сім'ї, найближчого оточення, наставників. Риси характеру, які забезпечили йому можливість безпомилкового обрання професійного шляху, реалізацію хисту, досягнення наукової та педагогічної досконалості, посісти чинне місце у суспільстві, реалізуватися як учений, педагог, менеджер освіти, стати самодостатнім в усіх сферах власної життєдіяльності. Здійснено аналіз набуття довершеності у володінні новітніми освітянськими технологіями, їх впровадженні і використанні при організації освітянського процесу, досягненні найвищої ефективності в цьому.

Здійснені кроки зі з'ясування персонального внеску вченого у математику, освітню практику на етапах конкретних відрізків історичного поступу, стану науки і освіти, викликам часу, здійснено кроки з визначення його ролі, місця і значення в них.

Ключові слова: *Василь Яковець, математика, фізика, педагогічна діяльність, премія імені М.В. Остроградського, інформаційно-комунікаційні технології, освітній заклад, післядипломна педагогічна освіта, теорія сингулярних збурень, асимптотичні методи, системи диференціальних рівнянь із виродженнями, управління освітою, концептуальні засади, розвиток педагогічної освіти в Україні, інтеграція в Європейський освітній простір.*

Ювілей, це не тільки привід для огляду та демонстрації показників, здобутих за певні літа існування закладу, установи, організації, іншого колективу однодумців, об'єднаних чітко визначеною метою, а й вагома підстава критичного аналізу відповідності наслідування нащадками ідеї фундаторів, її розвою, вірності закладеним традиціям, наявності потенціалу їх збагачення, здатності від покоління до покоління утримувати високий інтелектуальний, духовний та енергетичний тонус оперативного й ефективного реагування на виклики часу, невтомного спадкового, послідовного і неперервного служіння власному народові, нації та державі.

Університету, який носить благородне ім'я засновника, в рік відзначення першого століття від дня закладення, є чим пишатися, а нам, сучасникам, мати утіху бути свідками торжества пишного розквіту шкільки, посадженої 1918 року в ґрунт національної освіти, науки і культури у славному граді України – Кам'янець-Подільський мати нагоду долучитися власним «пером» до поглиблення борозни організаційної, науково-культурно-освітньої та церковно-православної ниви, виорюванню якої Іван Іванович Огієнко (митрополит Іларіон) віддав до останку свою життєву енергію, багатогранний хист, завзяття, наполегливість та ентузіазм. Могутнім потічком його непересічної за обсягом і значенням діяльності, була й біографістика. Грані таланту сотень постатей співвітчизників знайшли відображення у його творчому доробку, суттєво збагативши планетарну біографіку. Серед фігурантів Огієнкових нарисів, св. Кирило і Мефодій, рівноапостольний київський князь Володимир, І. Федоров, І. Галятовський, св. Д. Туптао, П. Величковський, К. Острозький, Б. Хмельницький, І. Мазепа, Т. Шевченко, С. Петлюра, митрополит А. Шептицький, В. Біднов, А. Білецький, К. Студинський, Б. Антонич й інші достойники, чий імена гідні пам'яті, слави та честі жити у віках і тисячоліттях людського буття.

Продовжуючи справу першого ректора університету-ювіляра зі збагачення українського ресурсу біографічної інформації, автор, належачи до ректорського корпусу, пропонує шкільці до портрету ректора Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, відомого сучасного вченого, видатного педагога, подвижника післядипломної педагогічної освіти України та впровадження у її систему ІКТ, доктора фізико-математичних наук, професора Василя Павловича Яковця, якому, нині виповнилося б 65 років.

Коли майже щодня в турботах і натхненні, у товщі справ та гонитві за різного роду виробничими показниками поточної праці, доведення звітності про неї у відповідність формальним бюрократичним ознакам, буденної метушні, працюючи поруч із талановитого постаттю, наділеною незбагненим інтелектом, високою культурою, фантастичною фаховістю, професійною майстерністю, добрим серцем і щедрістю безкорисливої самовіддачі, скромністю, граничною з сором'язливістю за вчинену добродієність, мистецтвом непомітно зникати з місця щойно здійсненого благородного дійства, ми її не помічаємо, не визначаємо, вважаючи усе, що відбувається навколо нас – закономірною складовою неперервного процесу. Він же, нас цілком поглинає, не залишаючи місця для так званих сентиментів і простого людського спілкування, уваги один до одного. Належно не поцінуємо, не виявляємо гідного пошанування, турботи, вдячності, інколи елементарної душевної участі. А усвідомлення винятковості особистості приходить лише, коли втрачаємо її назавжди, констатуємо жорстокість не вороття змарнованого, короткочасності буття, розпорошеність втрачених миттєвостей приємності від відчуття єднання, спільності ідей, зусиль, душ, поривів і звитяг. Так трапилося із ректором Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя (1995–2005), проректором з науково-педагогічної роботи та інформаційно-комунікаційних технологій, директором Інституту відкритої освіти, завідувачем кафедри менеджменту освіти, економіки та маркетингу Державного вищого навчального закладу «Університет менеджменту освіти» НАПН наук України, автором понад 200 наукових праць, заслуженим працівником освіти України, лауреатом премії НАН України імені М.В. Остроградського, медалі ім. К.Д. Ушинського НАПН України, дійсним членом Американського математичного товариства, Василем Павловичем Яковцем [12; 14–15].

Василь Яковець з'явився на світ у 1953 р. в багатодітній селянській родині, що мешкала у с. Охрамівці Корюківського району на Чернігівщині [4]. Батьки відзначалися боголюбивістю, згуртованістю, доброзичливістю та працьовитістю, а тому і не бідували. Виховувався в оточенні старшого віку батьків, дорослих сестер і брата, які його найменшенького, як із стародавніх давен помічено в народі, найбільше з усіх дітей родини і любили. Середню освіту здобув у місцевій школі, де працювали фахівці високого ґатунку, що давали глибокі знання з усіх дисциплін, формували в учнів такі загально людські цінності як: гідність, порядність, добродієність, принциповість, патріотизм, працьовитість, уважне ставлення до людей старшого віку. По закінченні навчання, отримав глибокі знання, про що засвідчив атестат зрілості з відзнакою, успішно склав профільні вступні іспити на «відмінно» й у 1970 р. став студентом фізико-математичного факультету Ніжинського державного педагогічного інституту.

Викладачі фізико-математичного факультету сформували в нього прогресивні погляди на математику як визначне досягнення світової цивілізації, універсальну науку, що постійно розвивається,

розкрили таємниці математичного пошуку, навчили бачити й відчувати красу й мелодію здавалось би сухих математичних і фізичних формул. Особливо відчутний вплив на його становлення як математика і педагога мав старший викладач В. Назаров, лекції з аналітичної геометрії якого були захоплюючими спектаклями. Цікавими і змістовними були лекції з механіки в старшого викладача А. Одарича. Однак першим на обдарованого студента звернув увагу молодий викладач, кандидат фізико-математичних наук І. Старун, який із першого курсу залучив майбутнього фахівця до наукової діяльності, взявши під системну опіку. Він виконав своє перше наукове дослідження, відкривши нові достатні умови інтегрованості в квадратурах і стійкості лінійних диференціальних рівнянь другого порядку зі змінними коефіцієнтами, яке за рекомендацією видатного українського математика і механіка, академіка АН СРСР, згодом, НАН України, Героя Соціалістичної Праці, Героя України, заслуженого діяча науки України, дійсного члена Наукового товариства ім. Т.Г. Шевченка Ю. Митропольського було опубліковано в журналі «Доповіді Академії наук УРСР». 1975 р. студент 5-го курсу виборив перше місце на республіканській студентській олімпіаді з математики в м. Суми.

Далі були учительська робота в Сквирській середній школі № 1 на Київщині, дійсна військова служба у Монголії, робота учителем математики і фізики в Ірпінській середній школі № 13. Влітку 1978 р. Василь Павлович одружився з Наталією Іванівною, активною діячкою студентського руху єдиної для них alma mater, і переїхав до Ніжина й влаштувався на роботу в заклад, де здобув фах учителя, на посаду старшого лаборанта кабінету технічних засобів навчання. Два роки присвятив підготовці та складанню кандидатських іспитів з філософії та англійської мови. За порадою свого вчителя І. Старуна в грудні 1980 р. вступив до аспірантури. Навчаючись в ній, В. Яковець розробив новий на той час метод побудови асимптотичних розв'язків лінійних систем диференціальних рівнянь із використанням узагальненого обернення матриць і методів теорії збурень лінійних операторів, користуючись яким, провів ґрунтовне дослідження асимптотики загального розв'язку лінійних систем диференціальних рівнянь другого порядку з повільно змінними коефіцієнтами. Результати досліджень були покладені в основу дисертації «Асимптотичне інтегрування лінійних систем диференціальних рівнянь другого порядку в частинних похідних з повільно змінними коефіцієнтами», захищеної у спеціалізованій вчесьній раді Інституту математики АН УРСР 20 грудня 1983 р.

Повернувшись у рідний інститут, Василь Павлович викладав математику на фізико-математичному факультеті. Роками відточував викладацьку майстерність, завдяки чому його лекції і практичні заняття викликали справжнє захоплення в студентів. Досить швидко завоював авторитет серед колег кафедри математики, які побачили в ньому не лише талант ученого-математика, а й дар педагога і організатора, до думки якого стали прислухатись. І коли в 1986 р. постало питання про її завідувача, всі од-

носпайно зійшлися на його кандидатурі. Новий очільник швидко створив у колективі творчу, доброзичливу атмосферу та направив її зусилля на поліпшення процесу, ініціюючи запровадження різноманітних методичних інновацій. На пропозицію завідувача кафедри були запроваджені індивідуальні семестрові завдання для студентів з усіх математичних дисциплін, з метою залучення до науково-дослідної роботи створювалися невеликі проблемні групи кращих студентів. Ініціативність і творчий потенціал В. Яковця не залишився поза увагою керівництва освітнього закладу. 1989 р. його було введено до складу парткому інституту і обрано головою профспілкового комітету викладачів.

Свою управлінську і навчально-методичну роботу органічно поєднував з активним дослідженням теорії диференціальних рівнянь, розвитком ідеї і методів, розроблених у кандидатській дисертації. Зацікавився системами диференціальних рівнянь з тотожно виродженою матрицею при старших похідних, які розпочали інтенсивно вивчатися математиками Німеччини, Росії, США й інших країн світу, оскільки до них зводилися математичні моделі багатьох фізичних, біологічних, економічних та інших процесів. Вивчаючи лінійні сингулярно збудені системи даного типу, він вперше виявив, що, крім класичних розв'язків типу Д. Біркгофа, вони можуть мати ще й розв'язки іншого типу, встановив їх вигляд і розробив метод побудови їх асимптотики за малим параметром. Коли ж доповів результати на Всесоюзній науковій конференції в м. Тернополі, а пізніше – на науковому семінарі з диференціальних рівнянь у Київському педагогічному інституті ім. М. Горького, його очільник академік АПН СРСР М. Шкіль, відомий учений-математик, помітив у цьому створення нового напрямку в теорії диференціальних рівнянь і порадив вступати в докторантуру. Ідею підтримав директор Інституту математики АН України академік А. Самойленко, ставши його науковим консультантом після зарахування 1 жовтня 1990 р. в докторантуру цього академічного Інституту.

Перебуваючи в докторантурі, В. Яковець упродовж 1990–1993 рр. розробив новий напрям в теорії сингулярних збудень, пов'язаний зі створенням методів асимптотичного аналізу сингулярно збудених систем диференціальних рівнянь з виродженнями. Спільно з академіком А. Самойленком виявив умови звідності виродженої лінійної системи до центральної канонічної форми, виконання яких забезпечує існування в неї загального розв'язку типу Коші. Розвиваючи цей результат, визначив умови існування і єдиності розв'язку початкової задачі для систем даного типу та узагальнив на ці системи теорію Флоке-Ляпунова. Ці фундаментальні результати стали теоретичною основою його цілісної теорії асимптотичного інтегрування лінійних систем диференціальних рівнянь з малим параметром і матрицею при старших похідних, котрі вироджується з прямуванням параметра до нуля. В рамках цієї теорії встановив, що у випадку регулярності граничної в'язки матриць дана система також регулярна при досить малих значеннях параметра і має загальний розв'язок типу Коші, а у випадку

сингулярності граничної в'язки матриць вона може бути як регулярною, так і сингулярною залежно від поведінки збурювальних операторів. Йому вдалося побудувати асимптотичні розв'язки лінійних систем диференціальних рівнянь, які сингулярно залежать від кількох незалежних малих параметрів й узагальнити розвинуту теорію на системи диференціальних рівнянь вищих порядків, застосувавши до них теорію поліноміальних матричних в'язок. Результати дослідження ввійшли до дисертації «Асимптотичне інтегрування сингулярно збурених систем диференціальних рівнянь з виродженнями», успішно захищеної в спеціалізованій вченій раді Інституту математики АН України 21 грудня 1993 р. [16]. 2001 р., підбиваючи підсумок десятилітного розвитку української науки періоду незалежної України, президент НАН України Б. Патон серед найважливіших досягнень українських учених у галузі математики відзначив розробку теорії асимптотичного інтегрування, здійснену в роботах В. Яковця. 2005 р. за цикл спільних наукових праць «Аналітичні та асимптотичні методи в теорії диференціальних рівнянь» Президія НАН України відзначила працю В. Яковцем за участю академіків НАН України А. Самойленка та АПН України М. Шкіля премією імені М.В. Остроградського «За видатні роботи в галузі математики» [11].

Асимптотичні методи інтегрування лінійних сингулярно збурених систем диференціальних рівнянь з виродженнями, розроблені В. Яковцем, активно розвиваються в наукових дослідженнях його учнів і послідовників. Під його керівництвом підготовлено 6 кандидатських дисертацій (А. Акименко, М. Віра, О. Кочерга, О. Тарасенко, О. Чорненко, О. Шепель) [2, с.3]. Результати досліджень вченого та його учнів активно використовуються й динамічно розвиваються в різних напрямках численним гуртом математиків, про що свідчить високий рейтинг посилань на його праці [17].

Повернувшись вдруге до рідного педінституту, В. Яковець знову очолив кафедру математики та викладав курси аналітичної геометрії, диференціальної геометрії, основ геометрії і проективної геометрії. За кілька років у співавторстві з відомим ученим-педагогом В. Боровиком із Чернігівського педінституту ім. Т.Г. Шевченка написав кілька навчальних посібників з геометрії для студентів. Найбільш популярними з них і найпоширенішими у вітчизняних вищих освітніх закладах стали три книги, рекомендовані до друку Міністерством освіти України, які відзначаються оригінальністю, високим ступенем доступності й лаконічністю викладу.

Одна з найяскравіших сторінок діяльності В. Яковця розпочалась у грудні 1995 р. і тривала впродовж 10 років. Він став ректором Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М.В. Гоголя після Ф. Арвата, який керував ним з 1978 по листопад 1995 р. Коли до завершення терміну подання заяв на конкурс залишались лічені дні, провідні викладачі зніщували проведення позачергового засідання вченої ради інституту, яка вирішила рекомендувати кільком професорам закладу, в тому числі й Василю Павловичу, взяти участь у конкурсі. У результаті

таємного голосування переконали перевагу серед трьох претендентів здобув В. Яковець. 14 грудня 1995 р. відповідним наказом Міністерства освіти його було призначено ректором інституту [26]. Так вперше в історії старовинного навчального закладу ректором став його випускник.

Навчальний заклад у той складний час перебував у вкрай важкому стані: покрівля майже на всіх будівлях протікала, щоразу виходили з ладу застарілі мережі каналізації, водо- і теплопостачання, електромережа, не вистачало меблів, літератури, практично всі приміщення потребували ремонту, а найстаріший гуртожиток № 1, збудований 1938 р., перебував у аварійному стані. Крім того, на балансі знаходився недобудований 60-квартирний будинок для викладачів і співробітників, спорудження якого через відсутність фінансування було припинено 1994 р. У занедбаному стані перебували студентський табір «Лісове озеро» в с. Ядуги Борзнянського району, агробіостанція, студентська їдальня, бібліотека, транспортні засоби. Ситуація ускладнилася масовим скороченням (на 40%) працівників, що призвело до відтоку частини висококваліфікованих кадрів: одні виїжджали, інші не повертались з аспірантури і докторантури. Саме тому обласна держадміністрація виношувала питання про його закриття. Для порятунку необхідно, в першу чергу, привести в належний стан матеріально-технічну базу, будь-якою ціною зберегти викладацькі кадри закладу та створити необхідні умови для успішного навчання студентів.

Перше, що зробив Василь Павлович, зібрав інформацію про невеликі джерела власних фінансових надходжень, які були задіяні попереднім керівництвом інституту. Вони виявились надто обмеженими. Спілкуючись з ректорами інших вищих навчальних закладів, які також переживали фінансові труднощі, він дійшов висновку, що головним джерелом фінансових надходжень могло бути навчання за рахунок прийому студентів понад державне замовлення.

Оскільки найбільш популярним факультетом інституту був факультет іноземних мов, який вирізнявся високим рівнем підготовки фахівців, інститут збільшив ліцензований обсяг прийому на спеціальності «англійська мова» та «німецька мова», а незабаром відкрито і французьке відділення. На історико-філологічному факультеті започатковано підготовку вчителів із подвійних спеціальностей «українська мова та література і англійська мова», «російська мова та англійська мова». Крім того, відкрито спеціальність «історія і правознавство», яка швидко набрала популярності. Коли ж кількість студентів стала зростати, історико-філологічний факультет розділили на два: філологічний та історико-правознавчий. На історико-правознавчому факультеті відкрили спеціальність «соціальна педагогіка та практична психологія». Згодом факультет поділили на історико-правознавчий та соціально-гуманітарний. На останньому, крім спеціальності «соціальна педагогіка та практична психологія, започаткували підготовку фахівців із спеціальностей «дошкільне виховання» та «психологія». Не залишилися поза увагою й інші факультети. Водночас, на фізико-математичному

відкрили такі популярні спеціальності, як «математика та основи економіки», «соціальна інформатика», а на музичному – «музика і комп'ютерне оранжування», «хореографія» [25].

Багато студентів, розуміючи реалії ринкових економічних відносин, крім основної професії, виявляли бажання паралельно отримати ще й додаткову. З цією метою було створено Центр суміжних професій, де за відносно невелику оплату вони отримували можливість оволодіти курсом навчання з англійської мови, комп'ютерного діловодства, основ журналістики тощо. Крім того, було значно розширено заочне відділення, відкрито денне підготовче відділення, значно збільшено прийом на заочне підготовче відділення. Оскільки кількість бажаних здобути вищу освіту без відриву від виробництва в той час була досить значною, було створено два відокремлені навчально-методичні центри із заочного навчання: в Новгород-Сіверську та Прилуках. Перший із них функціонував на базі Новгород-Сіверської гімназії ім. К.Д. Ушинського, а інший – на базі Прилуцького педагогічного училища ім. І.Я. Франка, де було створено всі необхідні умови для навчання студентів: студентські аудиторії, бібліотечний фонд, комп'ютерні класи. Навчальний процес у обох центрах забезпечувався своїми викладачами, які виїжджали на місце під час заліково-екзаменаційних сесій, а державна ж атестація випускників проходила у Ніжині [10].

Звичайно, все це здійснювалося поетапно, з року в рік, але результати виявилися вражаючими: за 10 років кількість студентів зростає втричі: із 3000 до майже 9000, а власні фінансові надходження – із 120 тис. грн. у 1996 р. до майже 10 млн. грн. у 2005 р. Відсоток власних коштів навчального закладу в його річному бюджеті збільшився з 4,5 до майже 70. Це дало можливість поступово, в різні роки, але кардинально поліпшити соціально-побутову та матеріально-технічну базу навчального закладу. Варто назвати найголовніші з них. Насамперед, вдалося: здійснити капітальний ремонт гуртожитку № 1 (замінити системи водогону і теплопостачання, електромережу, перекриття між поверхами, віконні і дверні блоки, перекрити дах, відремонтувати зовнішній фасад) і в 1999 р. ввести в експлуатацію; добудувати 60-квартирний будинок для викладачів і співробітників і в 2002-у р. ввести в дію, що дало можливість вирішити житлову проблему викладачів і співробітників, яка набирала надто напруженого становища; капітально відремонтувати двоповерхове приміщення студентської їдальні (в якому обладнати студентське кафе та банкетний зал), навчальні корпуси музично-педагогічного та природничо-географічного факультетів, бібліотеку, майстерню та інші допоміжні приміщення; здійснити комплексні ремонтні роботи в трьох інших студентських гуртожитках (відремонтувати соціально-побутові приміщення, замінити віконні блоки й двері, перекрити або капітально відремонтувати покрівлю); відремонтувати і привести в належний стан основні навчальні корпуси, зокрема здійснити повну реставрацію зовнішніх стін головного навчального корпусу, пам'ятку архітектури XIX ст.; у всіх навчальних корпусах і гуртожитках здій-

снити заміну застарілих труб водогону й каналізації на металопластикові; привести в належний стан студентський спортивно-оздоровчий табір «Лісове озеро», де було добудовано нове приміщення їдальні та зведено на ньому другий поверх, на якому обладнано кімнати для занять та відпочинку студентів; впорядкувати і обгородити агробіостанцію, на якій капітально відремонтувати теплицю та допоміжні приміщення і звести приміщення астрономічної обсерваторії; створити музей Миколи Гоголя, розширити і реконструювати музей історії навчального закладу та зоологічний музей; створити власне видавництво, оснащене сучасною копіювальною та розмножувальною технікою; закупити сотні персональних комп'ютерів різної потужності та інформатизувати структурні підрозділи університету з виходом в Інтернет; придбати понад 200 тис. книг, постійно розширювати підписку періодичних видань, у тому числі й зарубіжних, завдяки чому бібліотека університету було перетворено в одну з найбільших в Україні, з книжковим фондом понад 1 млн. документів.

Справу із завершенням будівництва житлового будинку допомогою зрушити з місця Голова Верховної Ради України І. Плющ і голова холдингової компанії «Київміськбуд» В. Поляченко. До Ніжина приїхав В. Поляченко вже з командою фахівців. На зустріч запросили керівників генерального підрядника «Чернігівінвестбуду», керівництво міста, з'ясували обсяги будівництва, склали жорсткий графік робіт, визначили їх виконавців і продовжили будівництво. Робота буквально «закипіла». Щотижня В. Поляченко або його заступник безпосередньо на об'єкті проводили оперативні наради, контролюючи хід виконання робіт і вносячи необхідні корективи. За кілька місяців будівництво було завершено. Університету дісталось 44 квартири, 16 було передано інвесторам пропорційно до вкладених коштів. Обійшлась ця будівля в понад мільйон гривень: 300 тисяч було виділено із його власних надходжень, решту 720 тисяч інвестував «Київміськбуд» у надії, що їх поверне Міністерство освіти і науки України. Але, не зважаючи на всі зусилля, Міністерство не знайшло можливим це виконати. Кредитори ж, під тиском авторитету зазначеного політичного діяча, погодились укласти з університетом угоду про реструктуризацію погашення боргу на два роки. У 2003–2004 рр. університет щомісяця виплачував зі своїх фінансових надходжень. Але тоді це вже було йому під силу, оскільки його фінансові можливості стали досить міцними.

Головним принципом, яким керувався у своїй діяльності ректор, була націленість на максимальне задоволення потреб студентів. Це стосувалось усього: і якості навчального процесу з необхідним науково-методичним та матеріально-технічним забезпеченням, і соціально-побутових умов, і організації їх дозвілля й відпочинку, розвитку творчих здібностей, і психологічного мікроклімату в студентському середовищі. Він вважав, що створення відповідних умов для студентів дозволить готувати висококваліфікованих, конкурентоздатних на ринку праці спеціалістів і підніматиме ав-

торитет навчального закладу та престиж його диплома. Варто зазначити, що у 2009 р. в підсумковому документі наради міністрів освіти Європейських країн, що долучилися до Болонського процесу, одним з основних завдань розвитку вищої освіти було визначено дотримання принципу студентоцентрованої освіти, тобто такої організації освітньої діяльності, в центрі уваги якої перебуває студент. Василь Павлович займався буквально всім: вдосконаленням навчальних планів і програм, раціональним плануванням розкладів занять, впровадженням новітніх педагогічних технологій навчання, налагодженням виховної роботи в студентських групах, створенням належних побутових умов у гуртожитках, організації харчування, розвитком спорту і художньої самодіяльності.

За його ініціативи і під безпосереднім керівництвом профільної кафедри розробили і апробували концепцію підготовки вчителя нового покоління, яка передбачала зростання ролі психолого-педагогічної, загальнокультурної та практичної підготовки, запровадження наскрізної педагогічної практики та вивчення сучасних педагогічних технологій навчання й виховання. Її проєкт був всебічно обговорений і схвалений на виїзному засіданні Президії АПН України, яке відбулось на базі освітнього закладу 3 жовтня 2000 р., та покладено в основу «Концептуальних засад розвитку педагогічної освіти в Україні та її інтеграції в Європейський освітній простір», затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 31.12.2004 р. № 008. 1996 р. запроваджена комплексна система виховної роботи з студентами. З цією метою відроджено інститут кураторства і наставництва, введено посади заступників деканів з виховної роботи та створено спеціальний соціально-гуманітарний відділ, який скеровував усю цю роботу. Досвід організації виховної роботи в Ніжинському педінституті вивчався Міністерством освіти і науки України і був визначений чи не найкращим у країні.

Одними з перших в Україні, починаючи з 1998 р., в освітній процес впроваджувались сучасні інформаційні технології навчання з використанням комп'ютерної та мультимедійної апаратури. Цьому сприяла реалізація україно-американського проєкту з університетом штату Айова, який здійснювався впродовж 1999–2001 рр. Зокрема, 16 викладачів університету пройшли в ньому відповідне стажування. У 2001 р., за рахунок коштів проєкту, університет під'єднався до світової мережі Інтернет. З метою поширення інформаційних технологій створили 15 комп'ютерних класів і спеціалізовані навчально-методичні кабінети на кожному факультеті, оснащені сучасною комп'ютерною і мультимедійною апаратурою.

Очільник закладу регулярно відвідував гуртожитки, цікавився побутовими умовами студентів. Коли з'явилися фінансові можливості, були відремонтовані всі соціально-побутові приміщення: туалети, умивальники, душові, кухні, «телевізійні» кімнати, читальні зали, причому робилось усе капітально, з урахуванням сучасних вимог та побажань студентів. Щоб задовольнити прагнення студентів до занять спортом, було капітально відре-

монтовано спортивний зал з усіма його допоміжними приміщеннями та закуплено десятки спортивних тренажерів. Ректор завжди йшов назустріч студентським спортивним командам, забезпечуючи їх сучасним спортивним одягом та спортивним інвентарем, щиро радів, коли вони здобували перемоги на змаганнях різного рівня. Відродив фестиваль «Студентська весна», під час якого кожний факультет готував концерт, а на завершальному етапі відбувався заключний гала-концерт, в якому власну майстерність демонстрували найталановитіші артисти-аматори. Ректор підтримував колективи художньої самодіяльності, зокрема оркестр народних інструментів під керівництвом заслуженого артиста України М. Шумського та хор «Світлич» під керівництвом заслужених працівників мистецтв України Л. Шумської і Л. Костенко. Було знайдено можливість і для закупівлі нових музичних інструментів для студентського оркестру. За каденції ректора та сприяння з'явилася унікальна студентська команда КВК, яка дійшла до фіналу відкритого чемпіонату України де змагалася там кращими командами Вірменії, Києва, Одеси, Росії.

Керманич особливо увагу приділяв бібліотеці. За час ректорства Василя Павловича було проведено капітальний ремонт її двоповерхової будівлі. Однак приміщення вже не відповідало наявності кількості нових надходжень, які весь час зростали. Тому В. Яковець задумав спорудити нове приміщення бібліотеки за сучасними вимогами, як це він бачив, перебуваючи в США, в університеті штату Айова. Миськвиконком виділив земельну ділянку поруч із головним навчальним корпусом, а за розробку проекту взялись фахівці «Київміськбуду». Упродовж 2003–2005 рр. було розроблено та погоджено в установленому порядку проект, який обійшовся в 450 тис. грн. На жаль, він так і не був реалізований. Після звільнення В. Яковця з посади 2005 р. на підставі політичних мотивів, далеких від правових норм, нове керівництво навчального закладу цією справою більше не переймався.

Гордістю Ніжинської вищої школи є також її музеї і картинна галерея, якими Василь Павлович особливо опікувався. За його каденції було здійснено реконструкцію приміщення музею. Завдяки цьому експозиції, розміщені в трьох затишних кімнатах Гоголівського корпусу, засвідчили про яскраву і самобутню історію навчального закладу. Колекцію картинної галереї складала оригінальні полотна художників XVII – XIX ст. Вона розташовувалась у трьох великих суміжних кімнатах Гоголівського корпусу. Розуміючи, значну культурну цінність експонатів галереї, її непересічний вплив на формування культурно-естетичних смаків майбутніх вчителів, ректор навіть у найтяжчі роки, коли, здавалось, усе валилось, знаходив можливості для її надійної охорони та збереження.

Як відомий, маститий учений, Василь Павлович серйозно увагу надавав розвитку науки. За його дієвої підтримки започатковано і розвинуто наукові школи з вивчення літератури і культури Полісся, гоголезнавства, вінниченкознавства, історії української педагогічної думки, асимптоматичних методів у дифе-

ренціальних рівняннях, економічної географії Чернігівщини та ін. Суттєво розширена аспірантура, щороку проводилось біля десятка наукових конференцій і семінарів. У 1996–2005 рр. викладачі захистили понад 90 кандидатських і докторських дисертацій, а їх частка зросла з 36% в 1996 р. до 48% у 2005 р. При цьому було взято курс на омолодження викладацького складу, а кількість ставок збільшилась із 200 до 400.

Ректор Василь Павлович ніколи не припиняв викладацької і наукової діяльності: очолював кафедру вищої математики, читав лекційні курси з геометрії, здійснював наукове курівництво аспірантами. І все, за що б не брався, робив якісно. Навчальний заклад потужно розвивався, а його авторитет постійно зростав, і не лише в Україні, а й за її межами. 1998 р. його було акредитовано за IV рівнем акредитації і Постановою Кабінету Міністрів України від 04.09.1998 р. № 1100 перетворено в Ніжинський державний педагогічний університет імені Миколи Гоголя. Враховуючи історичні та культурно-освітні традиції університету і його зростаючий авторитет, Постановою Кабінету Міністрів України від 22.06.1999 р. у ньому створено Центр гуманітарної співпраці з українською діаспорою, який налагодив плідну співпрацю із майже 140 національно-культурними осередками українців у 42 країнах світу. Про освітній заклад, його історію й сучасне багато писали в періодичній пресі, розповіді про нього часто лунали на хвилях радіостанцій та телебаченню. Авторитетні видання називали його в десятці кращих ВНЗ України. Враховуючи досягнення педагогічного університету та його 200-літній ювілей, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.10.2004 р. № 744-р його було трансформовано в класичний університет – Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя. В. Яковцю вдалося здійснити мрію засновників закладу братів Безбородьків, які мали намір створити в Ніжині університет європейського рівня.

Ректор університету В. Яковець користувався значним авторитетом у колективі університету, серед громадськості міста та області. Він був добре знаним у ректорському корпусі держави, у колі фахівців фізико-математичної науки. Його часто запрошували на зібрання різного рівня, на яких він репрезентував освіту Чернігівщини, на його думку зважали, поважали, цінували як відомого вченого-математика та організатора, який зумів піднести очолюваний ним освітній заклад на вершину викликів часу. За його каденції університет відвідало багато відомих учених, громадських діячів і політиків України, закордонних колег. Їх захоплювало побачене й почуте, творча праця колективу, досягнення. Здобуті у короткі терміни, за несприятливих соціально-економічних умов, досягнення вражали. У лютому 2003 р. за вагомі досягнення в професійній діяльності, сумлінну багаторічну працю Указом Президента України Василю Павловичу було присвоєно почесне звання «Заслужений працівник освіти України» [2, с.3].

Звільнившись у грудні 2005 р. з посади ректора університету в зв'язку з закінченням терміну контракту [13], В. Яковець пра-

цював завідувачем кафедри вищої математики. Крім геометрії, він забезпечував курси математичного аналізу та диференціальних рівнянь. Знаючи, як важко даються студентам зазначені дисципліни, викладав їх за власними алгоритмом і низкою навчальної літератури [1; 5; 19; 23-24]. Рекомендуючи окремі теми для самостійного вивчення, він не обмежувався посиланням на підручники й навчальні посібники, в яких студентам інколи важко розібратися, готував для них спеціальні тексти з детальним і доступним викладом необхідного навчального матеріалу. Прочитавши семестровий лекційний курс, видавав тексти лекцій із врахуванням набутого досвіду викладання відповідних тем. Наступний курс уже слухав його лекції, маючи на руках їх тексти, що значно полегшувало навчальну роботу студентів.

3 травня 2008 р. розпочався новий, досить насичений і цікавий етап у педагогічній діяльності Василя Павловича – відгукнувшись на настійливе запрошення ректора новоствореного Університету менеджменту освіти в складі Академії педагогічних наук України члена-кореспондента АПН України, професора В. Олійника, він перейшов туди на посаду проректора з навчальної роботи. Маючи великий досвід управлінської діяльності, надзвичайно працездатним, доброзичливим і толерантним, В. Яковець одразу влився в новий для нього колектив й цілеспрямовано став працювати над формуванням університету інноваційного типу не лише для підготовки фахівців з вищою освітою, а й підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів системи освіти.

На Василя Павловича була покладена надзвичайно важлива і відповідальна функція – організація навчального процесу у всіх структурних підрозділах університету: Центральному інституті післядипломної педагогічної освіти, який займався підвищенням кваліфікації педагогічних працівників та керівників закладів освіти; Інституті післядипломної педагогічної освіти інженерно-педагогічних працівників, який знаходиться в м. Донецьку і займається підвищенням кваліфікації педагогічних працівників системи професійно-технічної освіти; факультеті менеджменту та психології, який на базі освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста за заочною формою навчання готував фахівців з вищою освітою за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра, спеціаліста і магістра, та навчально-консультаційному центрі цього факультету, створеному в м. Чернігові на базі місцевого електромеханічного технікуму.

Перше, за що він взявся, було створення внутрішньої нормативної бази, яка регламентує всі напрями організації навчального процесу в університеті. Оскільки для системи підвищення кваліфікації на державному рівні не було жодних нормативних документів, крім кількох невеликих пунктів у Законі «Про вищу освіту» та в «Положенні про державний вищий навчальний заклад», затвердженому постановою Кабінету Міністрів України, йому довелося використати досвід ЦППО та інших університетів зі структурними підрозділами з підвищення кваліфікації. У пригоді став

також власний досвід управління та підготовки нормативних документів. Допомагали їй фахівці університету Н. Грінівецька та В. Гуралюк, які працювали тоді в навчальному відділі і мали неабиякий досвід цієї роботи.

У результаті наполегливої творчої праці ним особисто та під його безпосереднім керівництвом була розроблена ціла серія нормативних документів з організації навчального процесу», планування й обліку навчального навантаження науково-педагогічних працівників, про кафедру, приймальну комісію, випускню роботу слухача курсів підвищення кваліфікації, організацію вхідного, поточного, ректорського та підсумкового контролю знань студентів, організацію та проведення практики студентів і ін. Чимало зусиль доклаав В. Яковець для досягнення належної організації навчального процесу в Інституті післядипломної педагогічної освіти інженерно-педагогічних працівників, розташованому в Донецьку, де змінилось керівництво, а система підвищення кваліфікації слухачів, яка там існувала, була застарілою і неефективною. Він спеціально їздив туди для надання допомоги, постійно консультував керівництво інституту по телефону та засобами електронного зв'язку.

Завдяки напруженій та інтенсивній роботі Василя Павловича в університеті менеджменту освіти процес її реформування та впровадження різноманітних інновацій в ньому набував нового сучасного змісту, ритму, окрасу. Університет завдяки цьому, часто вдавалося діяти на випередження часу. Стали впроваджувати ідеї Болонського процесу, зокрема, організації навчального процесу за кредитно-модульною системою, на яку з 2006 р. було переведено навчання студентів у ВНЗ III–IV рівнів акредитації. На основі теоретичних досліджень та експериментальної апробації зробив висновок про доцільність запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у систему післядипломної педагогічної освіти. У 2010 р. В. Яковець представив результати цих досліджень на засіданні Президії АПН України, яка їх схвалила і погодилась із запропонованим висновком, прийнявши відповідну постанову [22]. Василя Павловича залучали до атестації науково-педагогічних кадрів. Він став членом спеціалізованої вченої ради із захисту дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата педагогічних наук із спеціальності «управління освітою».

В. Яковець активно долучився і до педагогічної діяльності на курсах підвищення кваліфікації, працюючи професором спочатку на кафедрі менеджменту освіти, економіки та маркетингу, а потім – на новоствореній кафедрі університетської та професійної освіти і права. Він розробив навчальні модулі з «Організаційної діяльності вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації», «Нормативно-правового забезпечення організації навчального процесу вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації» та спецкурс «Впровадження ідей Болонського процесу у ВНЗ» для керівних працівників: ректорів, проректорів, директорів інститутів, деканів факультетів [18, с.57-61; 20, с.20-27; 21, с.9-16].

Працюючи в університеті менеджменту освіти, він кілька років читав лекційний курс вищої математики для студентів-заочників факультету менеджменту та психології. Щороку, на запрошення керівництва Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова, відомий вчений-математик читав спецкурс «Асимптотичні методи в диференціальних рівняннях» і керував дипломними роботами.

Враховуючи важливість налагодження та забезпечення системного підвищення кваліфікації керівних кадрів закладів освіти в умовах її реформування, для поліпшення його ефективності у 2010 р. було вирішено створити в складі університету ще один структурний підрозділ – Інститут відкритої освіти, на який поклалися завдання зосередитися на організації підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних працівників і керівників навчальних закладів системи вищої і професійно-технічної освіти, залишивши за ЦППО підвищення кваліфікації керівних працівників системи дошкільної, середньої і позашкільної освіти. Очільником новоствореного інституту призначили В. Яковця, поклавши на нього ще й обов'язки проректора з інформаційно-комунікаційних технологій. Працюючи на посаді директора, він зумів налагодити його ефективну роботу, залучивши майже 1,5 тисячі слухачів, а кількість працівників вищих освітніх закладів, які підвищували кваліфікацію, збільшити в п'ять разів. Під його керівництвом залучено до навчання широкий контингент слухачів. Особливу увагу приділено модернізації навчального процесу з допомогою сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема створенню відкритих навчальних веб-середовищ у мережі Інтернет. Основні свої напрацювання він реалізував у фундаментальному виданні «Освіта дорослих : енциклопедичний словник» [6].

В останній період діяльності перед переходом в інший світ (його серце перестало битися 26 вересня 2016 р.) [3; 7-9] він енергійно та впевнено крокував у когорті колег Університету менеджменту освіти, переповнений новими задумками, прагненням, бажанням забезпечити систему післядипломної освіти країни адекватною викликам часу реакцією, піднести її до рівня світових стандартів, запропонувати нові креативні підходи, які здивували б та вразили світ своєю простотою та ефективністю.

На всіх ділянках освітянського краєвиду В. Яковець залишив глибокий слід високого інноваційного ґатунку, невгамовного генератора нових ідей, активного, невтомного трудівника їх реалізації. Людини надзвичайних здібностей, принципової, послідовної, цілеспрямованої, разом з тим, скромної, м'якої, сердечної, милосердної, виключної порядності і сумління, оптимізму, із загостреним почуттям відповідальності за справу. Своє земне буття він будував за одного разу обраним гаслом: «Життя – народу, честь-нікому». Таким він залишився в пам'яті і серцях тисяч вихованців, у душах соратників з наукового цеху, безмірної освітянської громади в просторі і часі.

Список використаних джерел та літератури:

1. Боровик В.Н., Зайченко І.В., Мурач М.М., Яковець В.П. Геометричні перетворення площини: навч. посіб. Суми: Університетська книга, 2003. 503 с.
2. Василь Павлович Яковець // *Фізико-математичні записки. Збірник наукових праць*. Ніжин: Вид-во НДУ ім. Миколи Гоголя, 2016. С. 3-4.
3. Встановити в місті Ніжині пам'ятник Яковцю Василю Павловичу. URL: <https://petition.president.gov.ua/petition/36413>. Дата останнього доступу: 04.09.2018. – Назва з екрану.
4. Історія села Охрамівичі. URL: http://korjukivka-sity.at.ua/news/istorija_sela_okhramievichi/2016-01-31-4020. Дата останнього доступу: 04.09.2018. – Назва з екрану.
5. Кочерга О.І., Яковець В.П. Застосування визначеного інтеграла: практикум. Ніжин: Вид-во НДУ ім. Миколи Гоголя, 2007. 71 с.
6. Освіта дорослих: енциклопедичний словник / [за ред. В.Г. Кременя, Ю.В. Ковбасюка; упоряд.: Н.Г. Протасова, Ю.О. Молчанова, Т.В. Куренна; ред. рада: В.Г. Кремень, Ю.В. Ковбасюк, Н.Г. Протасова [та ін.] / автор. кол.: О.А. Ануфрієва, В.Г. Базелюк, Г. М. Бевз, В.П. Ляхоцький та ін.; Нац. акад. пед. наук України, Нац. акад. держ. упр. при Президентові України [та ін.]. Київ: Основа, 2014. 496 с.
7. Пам'яті земляка. URL: <http://KORYUKIVKA-MAYAK.COM/PAMYATI-ZEMLYAKA/>. Дата останнього доступу: 04.09.2018. – Назва з екрану.
8. Помер колишній ректор Гоголівського університету Яковець Василь Павлович. URL: <http://www.uezd.com.ua/pomer-kolyshnij-rektor-hoholivskoho-universytetu-yakovets-vasyl-pavlovych/>. Дата останнього доступу: 04.09.2018. – Назва з екрану.
9. Помер колишній ректор Гоголівського університету Яковець Василь Павлович. URL: <http://www.uezd.com.ua/tag/yakovets-vasyl-pavlovych/>. Дата останнього доступу: 04.09.2018. – Назва з екрану.
10. Пономаревський С. Розмова з ректором // *Світ виховання. Часопис для вчителів, батьків, дітей*. Київ, 2004. № 3 (10). С. 6–11.
11. Про присудження Національною академією наук України премій імені видатних учених України. URL: <http://uazakon.com/document/frpart77/idx77091.htm>. Дата останнього доступу: 04.09.2018. – Назва з екрану.
12. Ректоріада. URL: <http://fri.net.ua/node/1133>. Дата останнього доступу: 04.09.2018. – Назва з екрану.
13. Сьогодні вибори ректора НДУ. В переліку кандидатів відбулися зміни. URL: <http://www.mynizhyn.com/news/misto-i-region/4189.-sogodni-vibori-rektora-v-ndu-v-perelik-kandidativ-vidbulisja-zmini.html>. Дата останнього доступу: 04.09.2018. – Назва з екрану.
14. Хто є хто на Чернігівщині. Видатні земляки 2006 – Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя – ректор Яковець Василь Павлович. URL: <http://who-is-who.ua/main/page/chernigov/24/39>. Дата останнього доступу: 04.09.2018. – Назва з екрану.
15. 65 років від дня народження Василя Павловича Яковця // *Ніжинська вища школа: викладачі і випускники: календар знаменних і пам'ятних дат на 2018 рік* / [Ніжин. держ. ун-т ім. М. Гоголя; Б-ка ім. акад. М.О. Лавровського; упоряд.: Кільдіватова О.Д., Манжай В.І., Мухомодєєва Н.В.]. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. С. 4.
16. Яковець В.П. Асимптотичне інтегрування сингулярно збурених систем диференціальних рівнянь з виродженнями: дис. ... д-ра фіз.-мат. наук: спеціальність 01.01.02 – Диференціальні рівняння / Яковець Василь Павлович. Київ, 1993. 318 л.

17. Яковець В.П. Збереження і розвиток наукових традицій Ніжинської вищої школи // *Наукові записки Ніжинського ДПУ ім. Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки* / [гол. ред. В.П. Яковець]. Ніжин, 2000. С. 5–8.
18. Яковець В.П. Інноваційні підходи в організації підвищення кваліфікації керівних кадрів освіти в Університеті менеджменту освіти Національної академії педагогічних наук України // *Післядипломна освіта в Україні*. 2012. № 2. С. 57–61.
19. Яковець В.П. Інтегральне числення функцій однієї змінної: тексти лекцій з математичного аналізу. Ніжин, 2007. 131 с.
20. Яковець В.П. Інформатизація післядипломної педагогічної освіти: тенденції і перспективи // *Післядипломна освіта в Україні*. 2011. № 2. С. 20–27.
21. Яковець В.П. Проблеми впровадження сучасної освітньої політики в системі вищої освіти України // *Післядипломна освіта в Україні*. 2016. № 1. С. 9–16.
22. Яковець В.П. Проблеми організації навчального процесу у вищих навчальних закладах в контексті реалізації ідей Болонського процесу // *Післядипломна освіта в Україні*. 2013. № 1. С. 67–69.
23. Яковець В.П., Боровик В.Н., Ваврикович А.В. Аналітична геометрія: навч. посіб. Суми: ВТД «Університетська книга», 2004. 296 с.
24. Яковець В.П., Волков В.О. Математичні методи в психології. Практикум: навч. посіб. Горлівка: Ліхтар, 2013. 188 с.
25. Яковець В.П., Коваленко Є.І. Концептуальні засади підготовки вчителів в Ніжинському університеті // *Світ виховання. Часопис для вчителів, батьків, дітей*. Київ, 2004. № 3(10). С. 11–19.
26. *Jakovets_biografija*. URL: http://www.ndu.edu.ua/storage/2015/Vuboru_rektora/Jakovets_biografija.pdf. Дата останнього доступу: 04.09.2018. – Назва з екрану.

В. П. Ляхоцький

Образец организаторского таланта, педагогической мудрости, высокой интеллигентности

Статья – первое исследование, посвященное выявлению, анализу и компонованию информации о жизни (жизненных циклов), собранной из множества различных источников, о немеркнувшей личности современного украинского образовательного сообщества, фигуры ученого и педагога – фактора творчества, отражения эпохи, ее созидателя, незаурядному ученому-математику, новатору, организатору образования, высокопрофессиональному преподавателю, человеку высоких гуманистических идеалов Василию Павловичу Яковцу. Ее автор отмечает на возрастающее внимание к биографической составляющей истории педагогики, что сегодня есть абсолютно естественным, учитывая те изменения, которые происходят как в науке, в целом, так и в современной социокультурной среде. Осуществил первую попытку формирования биографии персонажа, жанром, который учеными определяется как методологическая стратегия, которая в дальнейшем создаст предпосылки формировать прогнозы относительно возникновения и условий распространения тех, или иных явлений. Автор пытается обратить внимание на то, что биографистика становится не просто одной из доминирующих тем во всех масс-медиа, от телевидения к интернету, но и действующим символом развития демократии, главным приоритетом которого становится жизнь отдельного человека, ее уникальное и неповторимое бытие. Что биогра-

фическое знание есть важной частью общественно-политической интеллектуальной и духовной жизни социума, поскольку непосредственно опирается на мировоззренческие аксиологические и идеологические основы его функционирования во времени и пространстве. Сакцентировать, на том, что историко-биографическая информация определенного нациосоциума представляет степень его вклада в мировое наследие цивилизационных приобретений, свидетельствует о степени развития социальных структур в исторической ретроспективе, позволяет определить идею приоритетности роли личности в истории. Биография (жизнеописание) исследуется как осмысление индивидуальности субъекта в историко-культурном контексте, с точки зрения двух функциональных уровней – познавательного и ценностного.

На основе личного общения с фигурантом статьи, воспоминаний его коллег, воспитанников, анализа научных трудов, собранного значительного фактологического материала, автором осуществлена попытка раскрыть уникальность и самобытность избранной для исследования персоны с ее мировоззренческими убеждениями жизненными принципами, особенностями манеры преподавания, общения, организационного управленческого процесса. Очерчены условия формирования личности на разных этапах жизни – детства, школьной среды и студенческого сообщества. Роль социально-экономического уровня развития государства в разные периоды его существования, семьи, ближайшего окружения, наставников. Черты характера, которые обеспечили ему возможность безошибочного выбора профессиональной стези, реализацию талантности, достижения научного и педагогического совершенства, занять достойное место в обществе, реализоваться как ученому, педагогу, менеджеру образования, достичь самодостаточности во всех сферах индивидуальной жизнедеятельности. Предприняты шаги к первичному анализу приобретения им совершенства в овладении новейшими образовательными технологиями, их внедрении и использовании в организации образовательного процесса, достижения максимальной его эффективности. Осуществлены наброски к определению персонального вклада ученого в математику, образование на конкретных этапах историчного продвижения, состояния науки и образования, вызовам времени, определению его роли, места и значения в них.

Ключевые слова: Василий Яковец, математика, физика, педагогическая деятельность, премия им. М.В. Остроградского, информационно-коммуникационные технологии, учебное заведение, последипломное педагогическое образование, теория сингулярных столкновений, асимптотичные методы, систем дифференциальных уравнений с вырождениями, управление образованием, концептуальные основы, развитие педагогического образования, интеграция в Европейское образовательное пространство.

V. P. Liahotskyi

The pattern of organizational talent, pedagogical wisdom, and considerable intelligence

The article is the first research dedicated to indication, analyzing, and compilation of information about the life (life cycles) of Vasyl Pavlovych Yakovets as an indispensable person of the contemporary educational community of Ukraine, scientist, pedagogue, factor of creativity, symbol and creator of our age, exceptional mathematician, innovator, organizer of education, highly professional lecturer, and man of high humanistic ideals,

which has been collected from various sources. The author responds to a continuing increase of attention to a biographical component of the history of pedagogy. Taking into account changes occurring in the science in general as well as in the contemporary socio-cultural environment, such attention is quite natural. The author has made the first attempt to from the person's biography, applying genre determined as a complicated methodological strategy, which furtherly creates conditions for making assumptions regarding emergence and reasons of the spread of some or other social phenomena. Hence, the author highlights that biographistics becomes not only one of dominating themes in all the mass media (from television to the Internet) but also a real symbol of evolvement of democracy, the main priority of which is the life of a human being and his or her unique existence. The author underlines that biographical knowledge is an important part of the social, political, intellectual, and spiritual life of a society because it directly draws on worldview axiological and ideological principles of its functioning in time and space.

The author emphasizes that historical and biographical information about a certain nation represents the importance of his contribution to the world cultural treasure of civilizational achievements, certifies a degree of development of social institutions from a historical perspective, and enables to determine an idea of the importance of the role of personality in history. From the standpoint of cognitive and axiological functional levels, the article considers the biography (life story) as the reflection of the individuality of a person in the historical and cultural context. Drawing on personal communication with the central figure of this article, memories of his colleagues, students, and an analysis of scientific papers and considerable factual data, the author has endeavored to reveal uniqueness and distinctiveness of the person and his worldviews, life principles, peculiarities of the manner of holding lectures, communication, and organizing a managerial process. The author outlines conditions of formation of a personality at various life stages – childhood, school age, and student age. The author describes the role of a socio-economic level of the country in different periods of its existence, a family, the inner circle, and mentors. The author examines personality trait, which have allowed him to unambiguously choose a career path, take advantage from the talent, achieve scientific and professional excellence, take rightful place in the society, develop himself as a scientist, pedagogue, manager of education, and become a self-sufficient person in all the spheres of own life. The author has done an analysis of attainment of excellence in the sphere of new education technologies, implementation of these technologies, and application in the process of organizing a pedagogical process and achievement of highest efficiency. The author has indicated a personal contribution of the scientist to the domestic mathematical science, educational practice at certain stages of historical development, the state of science and education, and challenges of time and determined the role, place, and importance of the scientist.

Key words: *Vasyl Yakovets, mathematics, physics, pedagogical activity, the M. V. Ostrohradskyi Prize, information and communication technologies, educational institution, postgraduate pedagogical education, singular perturbation theory, asymptotic methods, systems of degenerate differential equations, management of education, conceptual frameworks, development of pedagogical education, integration into the European educational space.*

Отримано: 17.09.2018